ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Ηλίας Ιωακείμογλου

“Μπορούμε να διαμορφώσουμε πολιτικό πρόγραμμα, πολιτικό σχέδιο με ηγεμονικές αξιώσεις; Δηλαδή σχέδιο στο οποίο οι υποτελείς κοινωνικές τάξεις να αναγνωρίζουν το συμφέρον τους και τις αξίες τους; Τότε θα έχουμε συγκεντρώσει τον λαό της Αριστεράς γύρω από το πρόγραμμα, και τότε θα μπορούμε να συγκροτήσουμε ταξικές συμμαχίες που θα σχηματίζουν το κοινωνικό μπλοκ εξουσίας των υποτελών κοινωνικών τάξεων.”

Η νίκη της ΝΔ στις εκλογές εξηγείται από την συσπείρωση της κοινωνικής Δεξιάς, του *λαού της Δεξιάς*, κάτω από το πολιτικό σχέδιο της ΝΔ που συγκρότησε ταξικές συμμαχίες της αστικής τάξης σε τρεις κατευθύνσεις: προς την παραδοσιακή ή παλαιά μικροαστική τάξη, προς την νέα μικροαστική τάξη των μισθωτών, και προς τις λαϊκές τάξεις-*στηρίγματα* της Δεξιάς.

Τη συμμαχία με τα παραδοσιακά μικροαστικά στρώματα των εμπόρων, των μικρο-ιδιοκτητών και των μικρών επιχειρήσεων, η αστική τάξη την έχει ήδη αποκαταστήσει με το δεύτερο μνημόνιο, που έκανε πραγματικότητα το πιο τρελό όνειρο της επιχειρηματικής τάξης: την πλήρη υποταγή των εργαζόμενων τάξεων στις απαιτήσεις του εργοδότη. Η κυβέρνηση Σαμαρά υλοποίησε μια πολιτική συμμαχίας της αστικής τάξης με την παραδοσιακή (ή παλαιά) μικροαστική τάξη με μέσο την ενσωμάτωση ορισμένων κρίσιμων,

βραχυπρόθεσμων συμφερόντων της στο κράτος: κατακόρυφη πτώση των μισθών και απελευθέρωση της μαύρης εργασίας, νομιμοποίηση των πιο άγριων μορφών εκμετάλλευσης των μισθωτών, ανεξέλεγκτη φορολογική συμπεριφορά των μικρών επιχειρήσεων, κατάργηση των ωραρίων και περαιτέρω αποδυνάμωση του περιορισμένου ελέγχου που ασκούσε η Επιθεώρηση Εργασίας.

Έτσι, ενώ το πρώτο μνημόνιο βύθιζε στην κρίση τις μικρές επιχειρήσεις περιορίζοντας τις πωλήσεις των προϊόντων τους, με το δεύτερο μνημόνιο και τα νομοθετήματα που ακολούθησαν, η αστική τάξη έθεσε ξανά κάτω από την φτερούγα της τα παραδοσιακά μικροαστικά στρώματα των μικρών επιχειρήσεων, του εμπορίου και της αυτοαπασχόλησης, της μικρής ιδιοκτησίας, της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας, της εργοδοτικής αυθαιρεσίας και του δεσποτισμού του αφεντικού. Η δε κυβέρνηση του Σύριζα δεν μπόρεσε ή δεν ήθελε να διαταράξει το μνημονιακό πλαίσιο που είχε αλλάξει ριζικά τον συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου ήδη μέχρι το 2015. Εν συνεχεία, η κυβέρνηση της ΝΔ, συνέχισε και εμβάθυνε την αλλαγή του ταξικού συσχετισμού δυνάμεων σε βάρος της εργασίας.

Αλλά και με την νέα μικροαστική τάξη των μισθωτών, των ανώτερων και μεσαίων στελεχών του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, η αστική τάξη ανασυγκροτεί τις συμμαχίες της ήδη από τα χρόνια της κυβέρνησης Σαμαρά. Σε αντίθεση με την παλαιά μικροαστική τάξη των εμπόρων και της μικρής παραγωγής, που είναι μια τάξη δομικά συντηρητική, η νέα μικροαστική τάξη των πτυχιούχων, της ειδικευμένης διανοητικής εργασίας, που καταλαμβάνουν τις μεσαίες και ανώτερες θέσεις της ιεραρχίας των επιχειρήσεων και της κρατικής γραφειοκρατίας, που συχνά ασκούν επίβλεψη σε άλλους εργαζόμενους, που οργανώνουν και διευθύνουν την παραγωγή για λογαριασμό του κεφαλαιοκράτη και την κρατική μηχανή για λογαριασμού της αστικής τάξης στο σύνολό της, που είναι γενικά κοσμοπολίτες και διαθέτουν κουλτούρα που τους επιτρέπει να γεύονται τα πολιτιστικά προϊόντα και τα εμπορεύματα από όποια γωνιά της Γης και εάν προέρχονται, που είναι η *κυβερνώσα* τάξη (όχι η άρχουσα, αλλά η κυβερνώσα τάξη), είναι μια τάξη που δέχεται τις δυνάμεις της αλλαγής, είτε με την μορφή των αριστερών ιδεών είτε με τη μορφή του νεοφιλελευθερισμού, της σοσιαλδημοκρατίας κ.λπ. Πρόκειται επομένως για μια τάξη με επαμφοτερίζουσα πολιτική συμπεριφορά, που εκφράζει όμως ιδεολογικά και πολιτικά κάθε μορφή «προόδου» και εκσυγχρονισμού. Αυτός ο επαμφοτερίζων χαρακτήρας της θεμελιώνεται και στο γεγονός ότι η νέα μικροαστική τάξη, αν και τάξη μισθωτών, συσσωρεύει περιουσιακά στοιχεία, προσόδους και εξασφαλίζει έμμεση συμμετοχή στα κέρδη χάρη στη θέση της στις επιχειρήσεις και στο κράτος. Μετά το 2015, η Δεξιά ενίσχυσε τους δεσμούς της με την νέα μικροαστική τάξη και έβαλε κάτω από την ομπρέλα της ένα

μεγαλύτερο μέρος της, επειδή με την παρακμή του Σύριζα η αριστερή εκδοχή της «προόδου» και του εκσυγχρονισμού υποχώρησε.

Οι μικροαστοί ως ταξικοί διαμεσολαβητές

Οι δύο μερίδες της μικροαστικής τάξης συγκροτούν δύο *πρακτικές ιδεολογίες*, δηλαδή δύο πρότυπα πρακτικών κανόνων για τον «σωστό τρόπο» να εργάζεσαι, να ζεις την καθημερινή σου ζωή, να αναπαράγεσαι βιολογικά, πολιτισμικά και ηθικά ώστε να μπορείς να ενταχθείς αρμονικά στην γενική κίνηση του κεφαλαίου και στο παιχνίδι του αστικού κράτους στο κοινωνικό σου περιβάλλον. Αυτές οι πρακτικές ιδεολογίες διαχέονται στη συνέχεια στις εργαζόμενες τάξεις, στο προλεταριάτο και το πρεκαριάτο, στους άνεργους, στο ημι-προλεταριάτο των υπηρεσιών και της διανοητικής εργασίας, ως πρότυπα που επιβάλλονται ενάντια στην αυθόρμητη ταξική ιδεολογία τους. Ο μικροαστισμός στις δύο εκδοχές του, παραδοσιακός και νέος, διαχέεται έτσι σε όλες τις κοινωνικές τάξεις πλην της αστικής.

Αυτή η «μικρο-αστικοποίηση» των εργαζόμενων τάξεων πραγματοποιείται με διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των δύο μερίδων της μικροαστικής τάξης και των εργαζόμενων τάξεων, των ανέργων, των περιθωριοποιημένων κλπ που επιτρέπουν σε κάθε μία από τις δύο μικροαστικές μερίδες να αναλαμβάνει περιστασιακά τον ρόλο του μεσολαβητή μεταξύ της αστικής τάξης και των λαϊκών τάξεων: Η παραδοσιακή μικροαστική ιδεολογία απευθύνεται στα πιο φτωχά, αμόρφωτα και καθυστερημένα στρώματα των υποτελών κοινωνικών τάξεων που έχουν αγκυροβολήσει στο παρελθόν και θα ήθελαν να σταματήσουν κάθε πρόοδο: απευθύνεται στους ηττημένους της αγοράς, σε νοικοκυρές που εκκλησιάζονται ανελλιπώς, σε ηλικιωμένους που κρατάνε στα χέρια τους με πάθος τα πενιχρά περιουσιακά στοιχεία της οικογένειας, στους επαγγελματίες του σκοινιού και του παλουκιού, σε ταγματασφαλίτες και εθνικιστές, θρησκόληπτους, δεισιδαίμονες και παπάδες, στρατιωτικούς, ένστολους και απόμαχους της Καρφίτσας, σε εργάτες χωρίς αισθήματα αλληλεγγύης, σε χαμηλόμισθους δημόσιους υπάλληλους των οποίων η μέγιστη φιλοδοξία ικανοποιήθηκε με την ασφάλεια που προσφέρει μία θέση στο Δημόσιο, σε μια μερίδα ανέργων που δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί τη μοίρα της ως συλλογική υπόθεση.

Η έλξη μεταξύ αυτής της πλέον καθυστερημένης συντηρητικής μερίδας των υποτελών κοινωνικών τάξεων και της παραδοσιακής μικροαστικής τάξης εδράζεται στην απέχθεια που τρέφουν αμφότερες έναντι κάθε μορφής προόδου: ενώ η δική τους ευημερία ή ακόμη και η διατήρηση των ελάχιστων αγαθών με τα οποία επιβιώνουν, βρίσκεται στην κοινωνική «σταθερότητα», όπως ονομάζουν τη στασιμότητα, βρίσκονται αντιμέτωποι με την διάθεση και την τάση της αστικής τάξης να συγκεντρώνει και να συγκεντροποιεί την παραγωγή, να

αλλάζει την καθημερινή ζωή και την κοινωνικοποίηση των ατόμων προκειμένου να μεγιστοποιεί τα κέρδη της και να ξεπερνάει τις κρίσεις της. Από την άλλη, βρίσκονται αντιμέτωποι με τον χειρότερο εφιάλτη τους, τους κομμουνιστές, αυτούς που θέλουν να φέρουν τα πάνω κάτω. Η στασιμότητα, η ησυχία, η τάξη και η ασφάλεια που επιδιώκουν, τόσο οι παραδοσιακοί μικροαστοί όσο και το συντηρητικό λαϊκό πλήθος, είναι όροι για να μην απαξιωθούν τα περιουσιακά τους στοιχεία, μικρά, μικροσκοπικά ή μεγαλύτερα, η θέση που με κόπο κατέκτησαν στο εμπόριο, στην παραγωγή ή τον υπόκοσμο ή στα κοινωνικά δίκτυα που παρέχουν αμοιβαίες εξυπηρετήσεις, η θέση που κατέκτησαν στην περιφέρεια του κρατικού πελατειακού συστήματος, στο σύστημα αξιών που τους επιτρέπει να κρατούν τους συγγενείς στην πειθαρχία που αρμόζει στην ιδιοτέλεια της οικογένειας ως μονάδας συμπύκνωσης συμφερόντων ή να κρατούν τους πιο αδύναμους στην πειθαρχία του κοινωνικού δαρβινισμού που επικρατεί στον κόσμο τους. Για το μέλλον, ούτε η παραδοσιακή μικροαστική τάξη ούτε τα πιο καθυστερημένα στοιχεία της λαϊκής Δεξιάς δεν έχουν να προτείνουν, ούτε επιθυμούν, κάποια αλλαγή. Εγκλωβισμένοι ανάμεσα στις δύο δυνάμεις κοινωνικής αλλαγής, την αστική τάξη και την μισθωτή εργασία, απειλούνται από παντού με προλεταριοποίηση. Γίνονται γι’ αυτό ο υπέρμαχος όλων των συντηρητικών αξιών, από την πατρίδα, την θρησκεία και την οικογένεια, έως την αστυνομία, την θανατική ποινή και τον σεξισμό. Συμμετέχουν έτσι στο μπλοκ εξουσίας *χάρη στη συγκρότηση του νέου αυταρχικού κράτους* της νέας μεγάλης δεξιάς παράταξης που συγκροτήθηκε υπό την ΝΔ του Κυριάκου Μητσοτάκη.

Εκτός από την παραδοσιακή της μορφή, όμως, η ταξική διαμεσολάβηση της μικροαστικής τάξης έχει και μια μοντέρνα εκδοχή, αυτήν που αντιστοιχεί στην νέα, σύγχρονη μικροαστική τάξη. Στην τάξη αυτή υπάρχει, κατ’ αρχάς, μια μερίδα που ανήκει ψυχή τε και σώματι στην αστική τάξη. Πρόκειται για τα εισοδηματικά ανώτερα στρώματα της νέας μικροαστικής τάξης που αναλαμβάνουν καθήκοντα του κεφαλαιοκράτη στο όνομά του και για λογαριασμό του: Ανώτατα και ανώτερα διευθυντικά στελέχη των μεγάλων και μεσαίων ιδιωτικών επιχειρήσεων, ιδεολόγοι της αγοράς και ημιμαθείς νεοφιλελεύθεροι, συγγραφείς και καλλιτέχνες της χρυσής εποχής του ελληνικού νεοφιλελευθερισμού και του lifestyle, οπαδοί του κοινωνικού δαρβινισμού διά των αγορών, και σαν τέτοιοι, ανεκτικοί θεατές του κοινωνικού δαρβινισμού των ακροδεξιών και του ναζισμού της Χρυσής Αυγής.

Αυτή όμως είναι η μία πλευρά των πραγμάτων, η μία πλευρά της νέας μικροαστικής τάξης: Εξαιτίας της ενδιάμεσης αντικειμενικής ταξικής θέσης της, και «μορφωμένη» καθώς είναι, μπορεί να αποδέχεται τις δυνάμεις της αλλαγής, είτε με την μορφή των αριστερών ιδεών είτε με τη μορφή του νεοφιλελευθερισμού, της σοσιαλδημοκρατίας κ.λπ. Βρίσκεται έτσι διαιρεμένη ανάμεσα στην Αριστερά και την Δεξιά ως ενδιάμεσος που είναι σε θέση να εξηγεί

στους μεν «επάνω» γιατί πρέπει να υποχωρήσουν κατά τι (στο πνεύμα ότι «όλα πρέπει να αλλάξουν για να μείνουν ίδια»), στους δε «κάτω» τι μπορούν να διεκδικήσουν και με ποιον τρόπο. Έχοντας αυτά τα εφόδια, η νέα μικροαστική τάξη προμηθεύει τις δύο βασικές τάξεις της κοινωνίας, την αστική τάξη και τις εργαζόμενες τάξεις, με τους οργανικούς διανοούμενούς τους. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι η κυβερνώσα τάξη, αυτό εξηγεί για ποιον λόγο χορεύει συνήθως μόνη της στην πολιτική σκηνή για λογαριασμό άλλων και δίνει την ψευδή εντύπωση ότι είναι μια πολυπληθής κοινωνική τάξη.

Προφανώς, μετά το 2015, η τάξη αυτή έχει μετατοπιστεί μαζικά προς την πλευρά της αστικής τάξης και του νεοφιλελευθερισμού. Η πολιτική της τοποθέτηση όμως στο στρατόπεδο της Αριστεράς παραμένει διαρκές επίδικο αντικείμενο επειδή ο επαμφοτερίζων χαρακτήρας της είναι διαρκώς παρών (είναι «δομικός», δηλαδή ανεξάρτητος από την μία ή την άλλη συγκυρία).

Οι τάξεις-στηρίγματα της Δεξιάς

Προβληματικό στοιχείο της νέας αστικής συμμαχίας είναι το γεγονός ότι η λαϊκή συντηρητική μερίδα του λαού της Δεξιάς, που θίγεται από την μνημονιακή πολιτική, βρίσκεται μόνον εν μέρει κάτω από την ομπρέλα της ΝΔ. Μια άλλη λαϊκή συντηρητική μερίδα του λαού της Δεξιάς εκφράζεται από την Χρυσή Αυγή, τους Σπαρτιάτες, την Νίκη κ.λπ.· διότι η λαϊκή συντηρητική μερίδα του λαού της Δεξιάς, όταν θίγεται από την κυρίαρχη πολιτική, δεν στρέφεται προς την Αριστερά, αλλά στρέφεται προς τον φασισμό ή την ακροδεξιά για να αμυνθεί στις οικονομικές επιθέσεις που δέχεται από την μεγάλη αστική τάξη. Όταν αντιπολιτεύεται τους αφέντες της, την αστική τάξη, τους αντιπολιτεύεται με τη μορφή ακροδεξιού ή φασιστικού «ριζοσπαστισμού» προκειμένου να επιτύχει έναν νέο ταξικό συμβιβασμό που θα αναχαιτίσει τις δυνάμεις που την συνθλίβουν. *Η πολιτική διαρθρωτικών αλλαγών,* που ασκήθηκε και θα ασκηθεί και στο μέλλον, από την ΝΔ, προς τους μαγαζάτορες, τους ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό, τους εστιάτορες και προς λοιπά τμήματα μικρής επιχειρηματικότητας, παροχών που παίρνουν τη μορφή φθηνής αδήλωτης εργασίας, συμπίεσης στο ελάχιστο των φορολογικών υποχρεώσεων και κατάργησης όλων των θεσμών που προστάτευαν στο παρελθόν τους εργαζόμενους, είναι μια πολιτική που απομακρύνει την παραδοσιακή μικροαστική τάξη από την Χρυσή Αυγή και την ξαναβάζει κάτω από την ομπρέλα της μεγάλης αστικής τάξης. Αυτό όμως το συμπέρασμα δεν μπορούμε να το γενικεύσουμε στο σύνολο της λαϊκής συντηρητικής βάσης της Δεξιάς, που παραμένει σε μεγάλο βαθμό ένας λαός ηττημένος από την αγορά και τον νεοφιλελευθερισμό. Ο λαός αυτός βρίσκεται, σήμερα, τουλάχιστον κατά το ήμισυ εκτός ΝΔ και απειλεί να τα κάνει γυαλιά-καρφιά μέσω της Χρυσής Αυγής εάν η αστική τάξη και το

κράτος της δεν εγγυηθούν ορισμένα ουσιαστικά ωφελήματα στις κοινωνικές μερίδες που παραδοσιακά στήριζαν την Δεξιά και νιώθουν ότι έχουν δώσει και ακόμη δίνουν το αίμα τους για το έθνος και την παράταξη.

Η ταξική ανυπακοή του συντηρητικού λαϊκού πλήθους δεν είναι καθόλου επιφανειακή: Η ΧΑ αντιστοιχεί σε ένα φασιστικό μουρμουρητό της ελληνικής κοινωνίας που μπορούσαμε να ακούσουμε ήδη από το 1992. Έκτοτε πραγματοποιήθηκε αργόσυρτα και σιωπηλά μια κοινωνική μοριακή αντεπανάσταση που έπιασε το νήμα του εμφύλιου πολέμου, μια αντεπανάσταση έναντι της Μεταπολίτευσης που έδωσε νέα πνοή στον βαθύ λαό της Δεξιάς. Όταν εμφανίστηκε στην κεντρική πολιτική σκηνή η ΧΑ, έφερνε μαζί της στην επιφάνεια την συντηρητική κοινωνική αντεπανάσταση μιας ολόκληρης εικοσαετίας, την ύπαρξη ενός φασιστικού λαού της Δεξιάς.

Για τους λόγους αυτούς, και επειδή μόνον ενωμένος ο λαός της Δεξιάς μπορεί να δίνει την εκλογική νίκη στην παράταξη, η ΝΔ είναι αναγκασμένη να ενσωματώνει τους ψηφοφόρους της ακροδεξιάς ή έστω μία μερίδα τους στα σχέδιά της. Βεβαίως, έχει ήδη προχωρήσει σε αυτήν την κατεύθυνση με την οικοδόμηση ενός νέου εμφυλιοπολεμικού κράτους, που μπορεί και συμφέροντα να καλύπτει και ιδεολογικά να ικανοποιεί τους εθνικόφρονες. Επειδή όμως έχει επιτρέψει τον αποκεφαλισμό της ηγεσίας της ΧΑ, έχει στραφεί εναντίον της πολιτικής εκπροσώπησης μιας πολύ μεγάλης μερίδας της συντηρητικής λαϊκής βάσης της Δεξιάς από την ΝΔ. Επομένως, το μεγάλο στοίχημα για την ηγεσία της είναι να προσεταιριστεί την πληγωμένη εκλογική βάση μιας ηγεσίας που στιγματίζεται ως εγκληματική από τα ίδια της τα αδέλφια. Εκτός από τα υλικά ανταλλάγματα, εδώ χρειάζεται και μία συναισθηματική αποκατάσταση.

Το δεύτερο στοιχείο της πολιτικής ηγεμονίας

Η πολιτική ηγεμονία, εκτός από το πρώτο στοιχείο της, που είναι η συγκρότηση κοινωνικού συνασπισμού εξουσίας, έχει και ένα δεύτερο στοιχείο, το οποίο είναι η ικανότητα της κυρίαρχης τάξης να παρουσιάζει, διά των πολιτικών αντιπροσώπων της (που είναι τα αστικά πολιτικά κόμματα) πολιτικό σχέδιο στο όνομα του οποίου το ιδιοτελές συμφέρον του κεφαλαίου να μπορεί να εμφανιστεί ως γενικό συμφέρον, έτσι ώστε να αποσπά την συναίνεση μεγάλου μέρους των υποτελών κοινωνικών τάξεων. Αυτό το δεύτερο στοιχείο της πολιτικής ηγεμονίας, στην περίπτωση του αυταρχικού νεοφιλελευθερισμού, είναι εξαιρετικά αδύναμο, για τον πολύ απλό λόγο ότι το πρόγραμμά του είναι έκδηλα εχθρικό προς τα συμφέροντα των υποτελών κοινωνικών τάξεων και τις αξίες.

Αυτό το αδύναμο σημείο της νεοφιλελεύθερης πολιτικής ηγεμονίας δημιουργεί το έδαφος για την παρέμβαση της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς. Είναι το έδαφος επί του οποίου δεν μπορούσαν να σταθούν ο Σύριζα και το Μερα25, και επί του οποίου θα δοκιμαστούν το ΚΚΕ και η εξωκοινοβουλευτική Αριστερά στην διάρκεια της επόμενης τετραετίας, σε σχέση με την ικανότητά τους να παρουσιάσουν αυτόνομο, έναντι της αστικής πολιτικής, ηγεμονικό πολιτικό σχέδιο στο όνομα του οποίου τα συμφέροντα και οι αξίες του λαού της Αριστεράς να συγκροτούν ταξικές συμμαχίες και εν δυνάμει κοινωνικό συνασπισμό εξουσίας.

> Μπορούμε να διαμορφώσουμε πολιτικό πρόγραμμα, πολιτικό σχέδιο με ηγεμονικές αξιώσεις; Δηλαδή σχέδιο στο οποίο οι υποτελείς κοινωνικές τάξεις να αναγνωρίζουν το συμφέρον τους και τις αξίες τους; Τότε θα έχουμε συγκεντρώσει τον λαό της Αριστεράς γύρω από το πρόγραμμα, και τότε θα μπορούμε να συγκροτήσουμε ταξικές συμμαχίες που θα σχηματίζουν το κοινωνικό μπλοκ εξουσίας των υποτελών κοινωνικών τάξεων.

Είναι αυτό κάτι το ακατόρθωτο; Συνέβη μία φορά αυθόρμητα, προέκυψε από τα πράγματα χωρίς σχεδιασμό, χωρίς κάποιος να το επιδιώξει, μεταξύ 2010 και 2015, αλλά δεν ήθελαν ούτε ο Σύριζα ούτε το ΚΚΕ να αναλάβουν την εκπροσώπηση του κοινωνικού συνασπισμού που συγκροτήθηκε τότε και εν συνεχεία αυτός διαλύθηκε. Τότε, η ύπαρξή του άφηνε τα σημάδια της στα στατιστικά στοιχεία, τα οποία εν συνεχεία έσβησαν καθώς περνούσαν τα χρόνια.

Οι πολιτικές δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, παρά την σημαντική και πολύτιμη παρουσία τους στα πεδία των κοινωνικών αγώνων, είτε δεν έχουν κατορθώσει να συγκροτήσουν ηγεμονικό πολιτικό σχέδιο είτε δεν μπόρεσαν μέχρι σήμερα να προσεγγίσουν με το πρόγραμμά τους το εθνικό ακροατήριο. Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτό το κενό θα έπρεπε τώρα να καλυφθεί ενόψει των μεγάλων κοινωνικών αντιπαραθέσεων που έρχονται. Αυτό πάλι, θα προϋπέθετε να ξαναπιάσουμε ορισμένα νήματα της μαρξιστικής θεωρητικής παράδοσης που έχουν σπάσει ή τα έχουμε παραμελήσει. Ας ανοίξουμε, λοιπόν, την συζήτηση για αυτά.

Πηγή: commune.org.gr